

Minimalna plača v Sloveniji v obdobju krize

POVZETEK: S 1. januarjem 2013 se je minimalna plača uskladila z medletno rastjo cen v letu 2012 (2,7 %) in znaša 783,66 EUR bruto. V zadnjih štirih letih je bila njena rast precej višja od rasti povprečne plače, ki se je zaradi varčevalnih ukrepov v državnem sektorju in padca gospodarske aktivnosti močno upočasnila. Sedanja ureditev usklajevanja minimalne plače in sočasnost začetka krize sta privedli do precejšnje spremembe razmerja med minimalno in povprečno plačo, kar je lahko z vidika stimulativnosti plač že vprašljivo. Razmerje je v letu 2012 doseglo 50,0 %, kar nas uvršča v sam vrh članic EU, letos pa naj bi se še zvišalo. Ob enem največjih znižanj gospodarske aktivnosti v EU v času krize je Slovenija beležila največje zvišanje minimalne plače. Po višini zneska se uvrščamo v zgornjo tretjino članic EU, višjo imajo le v gospodarsko bistveno bolj razvitih članicah.

Dvig minimalne plače je v preteklih treh letih pomembno prispeval k zmanjšanju deleža zaposlenih z nizkimi plačami in zmanjšanju plačne neenakosti, obenem pa tudi k poslabšanju stroškovne konkurenčnosti gospodarstva in izgubi delovnih mest. V razmerah precejšnjega padca gospodarske aktivnosti, znižanja zaposlenosti, stagnacije plač v zasebnem in znižanju plač v državnem sektorju ter negotovih obetih za prihodnje bi bilo smiselno dopustiti zakonsko možnost manjšega povišanja oz. neuskladitve minimalne plače, kot imajo to urejeno ponekod v EU. Od začetka krize je namreč minimalna plača v nekaterih članicah ostala nominalno nespremenjena tudi več let, v sedmih članicah pa se je v posameznih letih celo znižala.

I. Usklajevanje in rast minimalne plače

Minimalna plača je mesečna plača za delo, opravljeno v polnem delovnem času. Vanjo sodijo vsi elementi plače, ki jih navaja Zakon o delovnih razmerjih, t. j. osnovna plača delavca za določen mesec in dodatki, ki mu pripadajo, razen dodatka za delo preko polnega delovnega časa. V minimalno plačo se ne vštevajo prejemki, ki imajo naravo povračil stroškov v zvezi z delom, kot so npr. dnevnice, terenski dodatki, povračilo stroškov prevoza na delo in z dela ter povračilo stroškov za prehrano med delom. Prav tako se v minimalno plačo ne vštevata regres za letni dopust.

Minimalna plača se je s 1. januarjem 2013 zvišala za lansko medletno rast cen življenjskih potrebščin (2,7 %) na 784 EUR. Lani je znašala 763 EUR in je bila od povprečne izplačane minimalne plače v letu 2011 višja za 6,3 % (v letu 2011 za 5,7 %, v letu 2010 za 14,6 %). Sočasnost dviga minimalne plače in gospodarske krize je privedla do občutnega razkoraka v rasti minimalne in povprečne bruto plače, medtem ko sta bili v povprečju obdobja 1996–2009 rasti povsem izenačeni. Rast minimalne plače je bila lani četrto leto zapored precej višja od rasti povprečne bruto plače, ki je zaradi nadaljnega padca gospodarske aktivnosti in varčevalnih ukrepov v državnem sektorju stagnirala (0,1 %). Po trenutno veljavni ureditvi se ta usklajuje najmanj z medletno rastjo cen življenjskih potrebščin v preteklem letu,¹ zato bo njena rast tudi letos presegla rast bruto plače na zaposlenega.

Tabela 1: Povprečna izplačana minimalna bruto plača, povprečna bruto plača in razmerje med njima, Slovenija, 2000–2013^{*}

	Minim.bruto plača, v EUR	Nom.rast minim. plače, v %	Realna rast minim.plače, v %	Povprečna bruto plača, v EUR	Nom.rast bruto plače, v %	Realna rast bruto plače, v %	Razmerje med minim. in povpr.plačo, v %
2000	322	10,3	1,3	800	10,6	1,6	40,3
2001	366	13,5	4,7	895	11,9	3,2	40,9
2002	408	11,5	3,7	982	9,7	2,0	41,5
2003	445	9,0	3,2	1.057	7,5	1,8	42,1
2004	476	7,0	3,3	1.117	5,7	2,0	42,6
2005	499	4,9	2,4	1.157	4,8	2,2	43,1
2006	516	3,3	0,9	1.213	4,8	2,2	42,5
2007	529	2,5	-1,1	1.285	5,9	2,2	41,2
2008	571	8,0	2,2	1.391	8,3	2,5	41,1
2009	593	3,7	2,8	1.439	3,4	2,5	41,2
2010	679 ¹	14,6	12,6	1.495	3,9	2,1	45,4
2011	718 ¹	5,7	3,8	1.525	2,0	0,2	47,1
2012	763	6,3	3,6	1.525	0,1	-2,4	50,0
2013 [*]	784	2,7	0,4	1.529 ²	0,3 ²	-1,8 ²	51,2 ²

Opomba: * Za leto 2013 Pomladanska napoved rasti povprečne bruto plače UMAR. ¹ Povprečna izplačana minimalna plača. ² Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR. Vir: SURS, SKD 2002 do leta 2008, SKD 2008 od 2009 dalje, MDDSZ.

¹ Zakon dopušča možnost višje uskladitve od rasti cen, ki pa še ni bila uporabljena. Pri določanju zneska minimalne plače se namreč poleg inflacije lahko upoštevajo še gibanje plač, gospodarske razmere oz. gospodarska rast in gibanje zaposlenosti.

Vzrok za zahtevo po izjemnem povečanju minimalne plače v letu 2010 je bil v predhodni zakonski ureditvi minimalne plače (iz leta 2006), ki edina ni imela predvidene naknadne uskladitve minimalne plače v primeru preseganja dejanske inflacije od napovedane (s katero se je usklajevala). V obdobju po letu 1995, ko je bil v Sloveniji uveden institut minimalne plače, je namreč veljalo več ureditev, ki so na različne načine določale usklajevanje minimalne plače, s preteklo ali z bodočo inflacijo.² Večinoma je bila minimalna plača enkrat letno usklajena vsaj za rast cen, v določenem obdobju tudi za več. Izjema je bilo leto 2007, ko se je ta zaradi nižje uskladitve minimalne plače od rasti cen realno znižala (-1,1 %). Na zahtevo sindikatov se je nato že marca 2008 izredno uskladila, zahtevali pa so še spremembo ureditve in občutno zvišanje minimalne plače,³ kar je sovpadalo z začetkom krčenja gospodarske aktivnosti in tudi poslabševanjem glavnih makroekonomskih postavk, ki se poleg rasti cen po novem lahko upoštevajo pri določitvi minimalne plače, t. j. gibanje plač, gospodarske razmere oz. gospodarska rast in gibanje zaposlenosti. Zakonska diktija omogoča upoštevanje navedenih dejavnikov le tako, da lahko skupno povišanje preseže inflacijo, ne dopušča pa neuskladitve oz. znižanja v primeru slabih gospodarskih rezultatov.

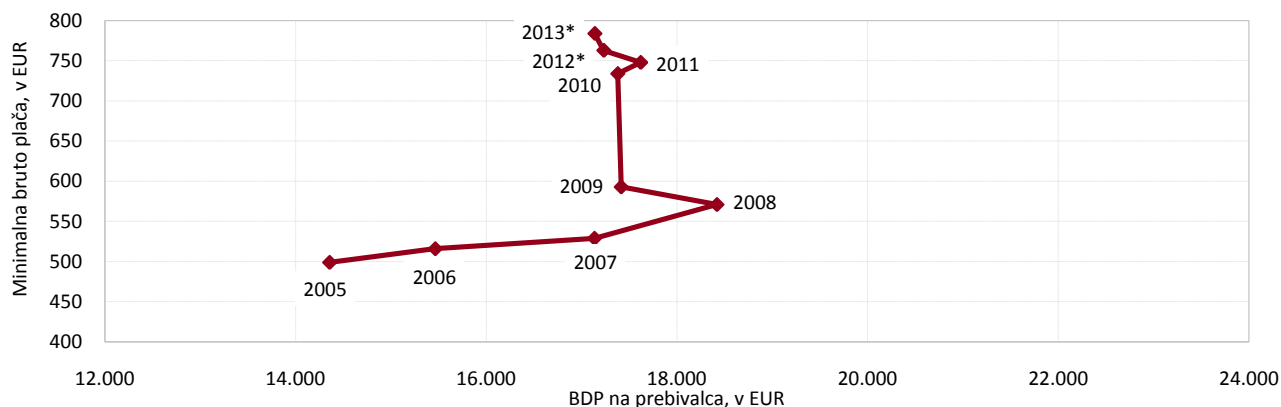
Tabela 2: **Gibanje makroekonomskih predpostavk, ki se upoštevajo pri določitvi minimalne plače (v %), 2009-2013***

	2009	2010	2011	2012	2013*
Rast cen življenjskih potrebščin, dec./dec., v %	1,8	1,9	2,0	2,7	1,9
Gibanje plač (realna rast, v %)	2,5	2,1	0,2	-2,4	-1,8
Gospodarska rast (realno v %)	-7,8	1,2	0,6	-2,3	-1,6
Gibanje zaposlenosti (SNA, v %)	-1,8	-2,2	-1,6	-1,3	-1,6

Opomba: * Za leto 2013 Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR. Vir: SURS, napoved UMAR.

V obdobju 2005–2008 je bilo zviševanje gospodarske aktivnosti (merjeno z BDP na prebivalca) bistveno hitrejše kot zviševanje minimalne plače. To deloma povezujemo s konjunkturo, deloma pa z zakonsko ureditvijo minimalne plače, ki ni dopuščala dodatnega usklajevanja za rast BDP niti ni imela korektiva za primer preseganja dejanske nad predvideno inflacijo, s katero se je usklajevala. Ravno z nastopom krize se je zgodil preobrat v gibanju obeh kategorij. Gospodarska aktivnost se je močno skrčila (2009), sindikati pa so zaradi zaostajanja rasti minimalne plače za povprečno plačo in njenega realnega znižanja v letu 2007 zahtevali precejšen dvig minimalne plače. Do tega je prišlo v letu 2010, ko se je gospodarska aktivnost v Sloveniji še nekoliko znižala. Ob rahlem okrevanju v letu 2011 se je aktivnost lani ponovno znižala, kot naj bi se tudi letos. V letu 2013 bo tako BDP na prebivalca za poldrugi odstotek nižji kot v letu 2009 (glede na leto 2008 za 7 %; Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR), zvišanje minimalne plače v tem obdobju pa kar tretjinsko (oz. skoraj 40-odstotno glede na 2008).

Slika 1: **Minimalna plača in BDP na prebivalca v Sloveniji (v EUR), 2005–2013***

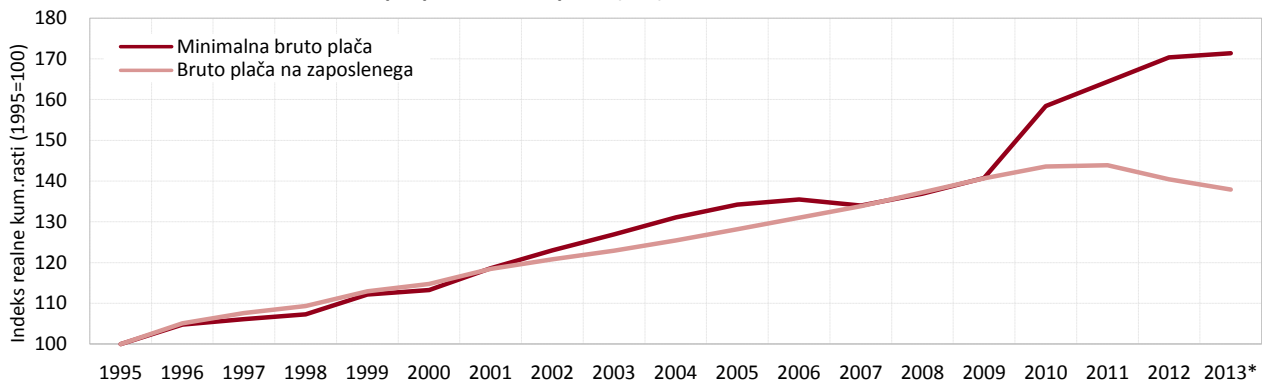
Opomba: * Za leti 2012 in 2013 ocena oz. napoved BDP, UMAR. Vir: SURS, MDDSZ, Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR.

² Usklajevalne mehanizme minimalne plače od njenega obstoja lahko razdelimo v štiri obdobja: i) 1995–1997; usklajevala se je enako kot izhodiščne plače v zasebnem sektorju, vendar so v tem obdobju socialni partnerji povečali znesek minimalne plače, da je bila njena rast skladnejša z rastjo plač; ii) 1997–2003; dogovorjen je bil usklajevalni mehanizem, ki je poleg rasti cen življenjskih potrebščin upošteval še realno rast bruto domačega proizvoda; iii) 2004–2005; dogovorjena je bila v nominalnem znesku in se je višala bolj kot povprečna plača v dej. zasebnega sektorja, a manj kot če bi bila dodatno usklajena za realno rast BDP; iv) 2006–2009; skladno z Zakonom o določitvi minimalne plače [UL RS št. 114/2006] se je usklajevala le za predvideno inflacijo, brez zavarovanja za primer višje dejanske inflacije od predvidene; v) 2010–; skladno z Zakonom o minimalni plači [UL RS št. 13/2010] se usklajuje najmanj za medletno rast cen življenjskih potrebščin v preteklem letu, pri določanju zneska minimalne plače pa se poleg inflacije lahko upoštevajo še gibanje plač, gospodarske razmere oz. gospodarska rast ter gibanje zaposlenosti.

³ S povečanjem zlasti v letu 2010 in ustrezno dohodninsko olajšavo je dosegel neto znesek minimalne plače v letu 2010 562 EUR, kolikor je znašala vrednost košarice minimalnih življenjskih potrebščin na osebo, izračunana v raziskavi, opravljeni na IER v Ljubljani. Zakon je zaradi visokega zvišanja minimalne plače (iz 597 na 734 EUR bruto) dopuščal postopno prilagajanje na zakonsko določeno višino v obdobju do konca leta 2011.

Časovno sovpadanje krize in zadnje spremembe ureditve minimalne plače je povzročilo občuten razkorak v rasti minimalne in povprečne plače v obdobju 2010–2012. Rast minimalne plače je nekoliko presegala rast povprečne plače že v obdobju 2002–2006, ko se je poleg inflacije usklajevala še z rastjo BDP, trenutno neskladje med njima pa je največje doslej. Rast povprečne plače se je s krizo pričela upočasnjevati in je bila v letu 2012 prvič v zadnjih dvajsetih letih celo realno negativna. V obdobju 2008–2012 je bila rast povprečne bruto plače okrog 10-odstotna, rast minimalne plače pa štirikrat večja. Trend preseganja rasti minimalne nad povprečno plačo se bo nadaljeval tudi letos, saj se bo povprečna plača letos zvišala le za 0,3 % (Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR).

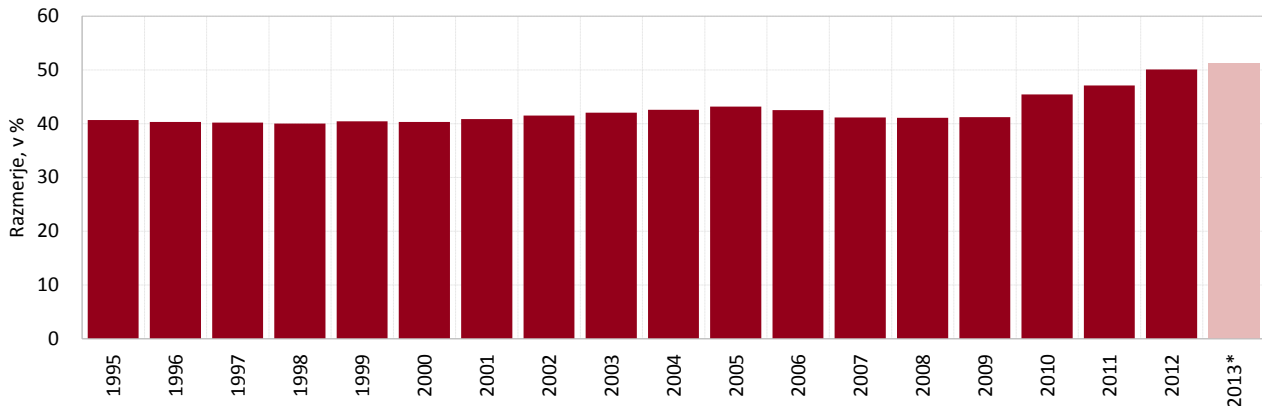
Slika 2: Kumulativna rast minimalne in povprečne bruto plače (v %), 1995–2013*

Opomba: * Za leto 2013 napoved rasti povprečne plače UMAR. Vir: SURS, MDDSZ, Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR.

Zaradi hitrejše rasti minimalne od povprečne plače se je razmerje med njima v obdobju zadnjih treh let občutno povečalo (na 50,0 %), kar nas uvršča v sam vrh članic EU. V letu 2013 naj bi se razmerje še zvišalo (na 51,2 %⁴). Podobno visoko razmerje imata le še Malta (2012; 50,4 %) in Grčija (2011; 50,1 %), v ostalih članicah pa se giblje med 33 % in 47 %.

Slika 3: Razmerje med minimalno in povprečno bruto plačo na zaposlenega (v %), 1995–2013*

Opomba: * Za leto 2013 napoved UMAR. Vir: SURS, MDDSZ, Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR.

Število prejemnikov minimalne plače se je z zadnjo zakonsko spremembo več kot podvojilo, z 19.047 v letu 2009 na 44.990 v letu 2012 (januar 2013 48.625). V tem obdobju se je več kot podvojil tudi delež prejemnikov med vsemi zaposlenimi (s 3,0 % na 7,5 %; januar 2013 8,3 %). V dejavnostih zasebnega sektorja⁵ je glavnina prejemnikov minimalne plače, njihov delež (od vseh prejemnikov) pa se je v zadnjih treh letih nekoliko znižal (lani 86 %), saj se je v tem obdobju precej povečalo število prejemnikov v dejavnostih javnih storitev (z manj kot 500 v letu 2009 na preko 6.000 lani⁶), k čemur je prispevalo tudi lansko znižanje plač zaradi ZUJF. Delež prejemnikov minimalne plače od vseh zaposlenih v dejavnostih zasebnega sektorja se je v obdobju 2009–2012 povečal s 3,8 % na 8,8 %. V dejavnostih javnih storitev je bilo v tem obdobju povečanje sicer nizkega deleža bistveno večje (z 0,3 % na 3,9 %). V primerjavi s stanjem pred novim

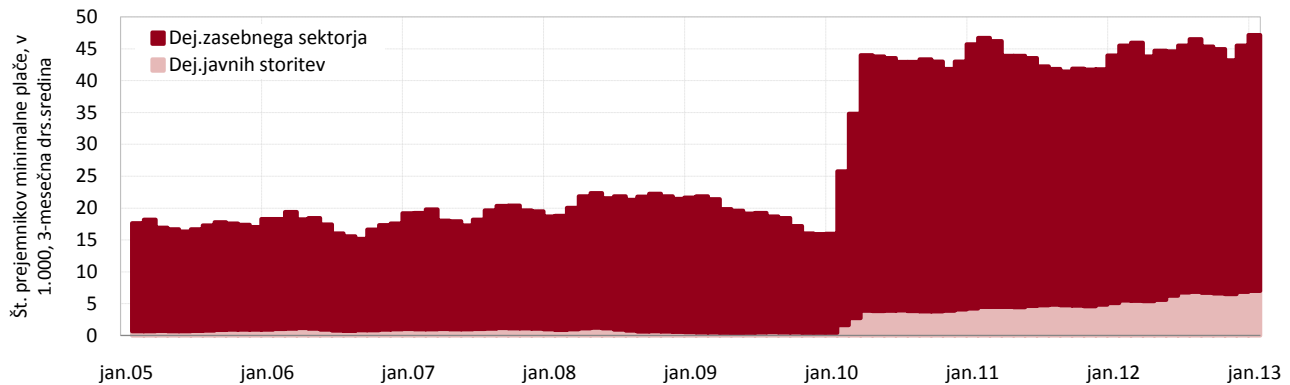
⁴ Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013, UMAR

⁵ Dejavnosti A-N; R-S, dejavnosti javnih storitev pa so dejavnosti O-Q.

⁶ Največ jih je v izobraževanju (v letu 2012 preko 3.300 oz. 7,3 % vseh zaposlenih v dejavnosti, januarja sta se število in delež še zvišala).

zakonom o minimalni plači se je v dejavnostih zasebnega sektorja število prejemnikov najbolj zvišalo v trgovini in v predelovalnih dejavnostih. Skupaj z drugimi raznovrstnimi dejavnostmi, gradbeništvo in gostinstvom je v teh dejavnostih okrog tri četrtine vseh prejemnikov minimalne plače.⁷

Slika 4: Število prejemnikov minimalne plače, 2005-2013

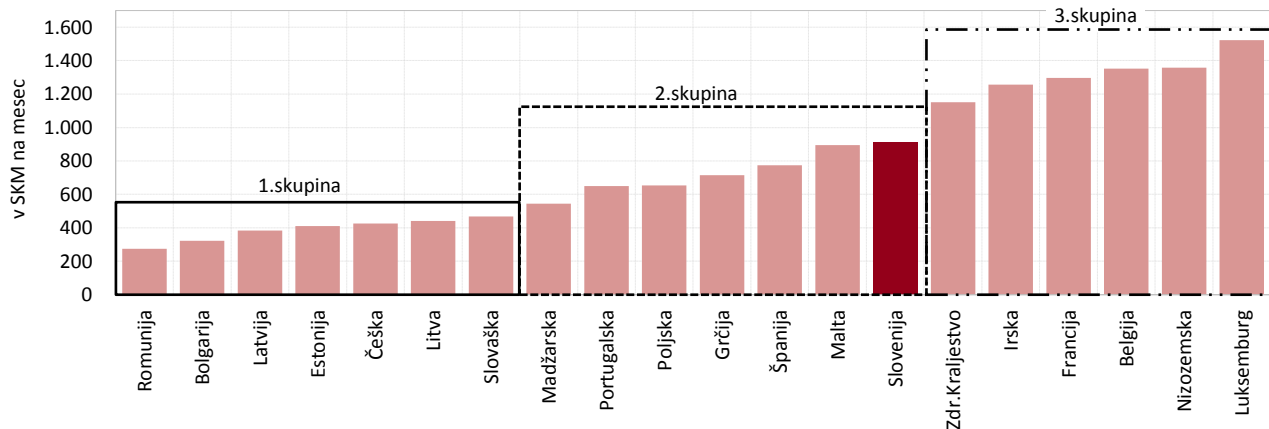

Vir: AJPES.

II. Umestitev Slovenije med članice EU, ki imajo zakonsko določeno minimalno plačo

Poleg Slovenije ima zakonsko urejeno minimalno plačo še 19 članic EU,⁸ v preostalih pa se zakonsko določena minimalna plača ne nanaša na vse zaposlene oz. se ta določa v pogajanjih s socialnimi partnerji (oz. na ravni podjetij ali posameznika). Razmerje med najvišjo in najnižjo minimalno plačo v EU članicah z zakonsko ureditvijo, za katere so na voljo podatki Eurostata, je 1:12. V standardih kupne moči se zniža na 1:6, v obeh primerih pa sta na skrajnih robovih Romunija in Luksemburg.

Slika 5: Minimalna bruto plača (v SKM), članice EU, januar 2013

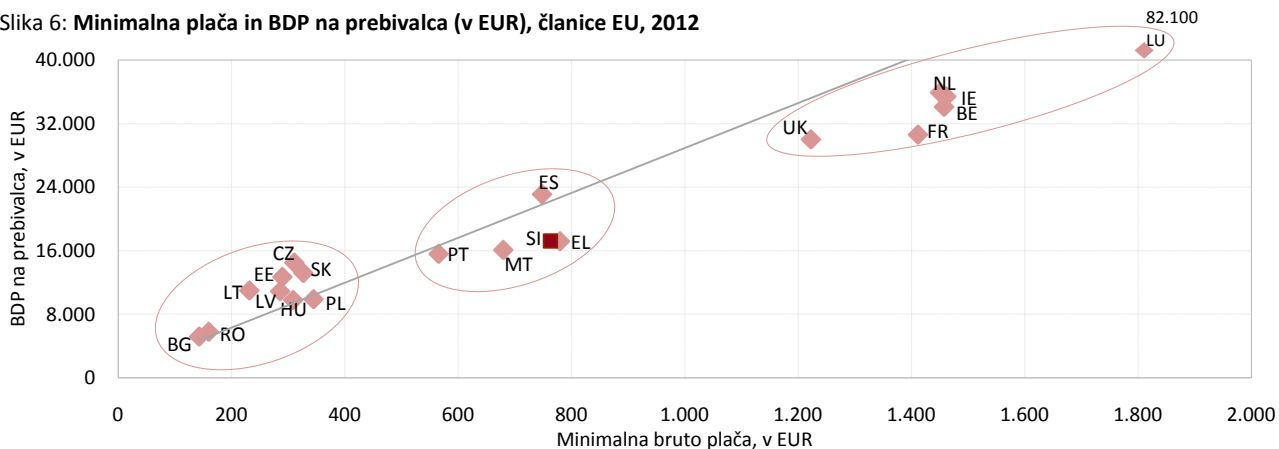
Vir: Eurostat, objava 13.03.2013.

Višina minimalne plače narašča z gospodarsko razvitostjo in kupno močjo držav članic. Slovenija se po znesku minimalne plače uvršča na zgornji rob osrednje skupine članic EU, kjer znaša minimalna plača med petsto in osemsto evri. V skupini poleg nas so še Malta, Portugalska, Španija in Grčija. Višja kot v Sloveniji je le v gospodarsko bistveno bolj razvitih članicah.

⁷ V povprečju leta 2012 jih je bilo največ v predelovalnih dejavnostih (28,7 %), trgovini (16,3 %) in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (12,7 %); v slednjih minimalno plačo prejema skoraj 30 % zaposlenih, med višjimi pa je delež še v gostinstvu, gradbeništvo in drugih dejavnostih [S po SKD2008], kjer se giblje med 14 % in 20 %), gradbeništvo 9,3 % in gostinstvu 6,0 %.

⁸ Belgija, Bolgarija, Češka, Estonija, Francija, Grčija, Irska, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Španija in Združeno Kraljestvo. V Nemčiji in na Cipru se zakonsko določena minimalna plača ne nanaša na vse oz. veliko večino zaposlenih, na Danskem, Finskem, Švedskem, Norveškem, v Avstriji in Italiji pa nimajo zakonske ureditve minimalne plače, ampak se ta določa v pogajanjih s socialnimi partnerji oz. na ravni podjetij ali posameznika (Minimum wage statistics – Eurostat, 13.marec 2013, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Minimum_wage_statistics, dne 13.marec 2013).

Slika 6: Minimalna plača in BDP na prebivalca (v EUR), članice EU, 2012

Opomba: Minimalna plača kot povprečje dveh polletij 2012, BDP na prebivalca leto 2012; za Bolgarijo, Irsko, Španijo, Francijo in Luksemburg leto 2011, za Romunijo leto 2010. Vir: Eurostat, objava 13.marec 2013.

Ob enem največjih znižanj gospodarske aktivnosti v EU v času krize je Slovenija beležila največje zvišanje minimalne plače. Načini usklajevanja minimalne plače se med državami EU sicer razlikujejo, kljub temu pa je v obdobju od začetka krize minimalna plača v nekaterih članicah ostala nominalno nespremenjena tudi več let (v Belgiji, Bolgariji, Estoniji, Litvi, na Irskem in Portugalskem), v sedmih pa se je v posameznih letih celo znižala (na Češkem, Poljskem, v Grčiji, Romuniji, Madžarski, Združenem Kraljestvu in Latviji).

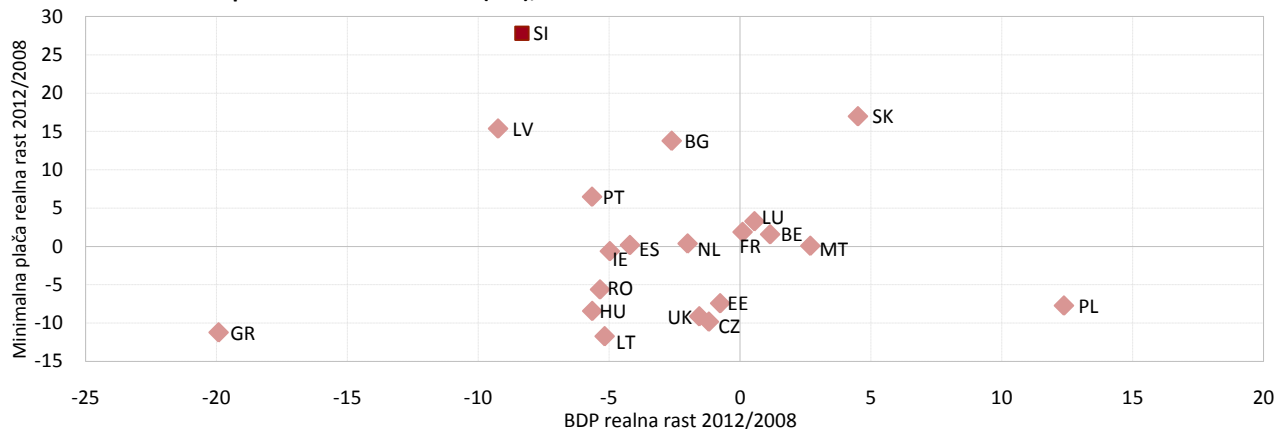
Tabela 3: Minimalna bruto plača (v EUR), članice EU, 2005-2013*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Romunija	82	91	120	138	146	139	158	160	157
Bolgarija	77	82	92	112	123	123	123	143	159
Latvija	115	129	172	228	255	254	282	286	287
Litva	152	167	188	232	232	232	232	232	290
Češka	238	270	285	318	303	307	324	311	312
Estonija	172	192	230	278	278	278	278	290	320
Slovaška	168	181	223	255	296	308	317	327	338
Madžarska	231	234	263	283	266	264	287	309	341
Poljska	209	227	246	325	297	319	348	345	377
Portugalska	437	450	470	497	525	554	566	566	566
Grčija	668	710	749	794	840	863	870	780	684
Malta	558	584	602	617	635	660	665	680	697
Španija	599	631	666	700	728	739	748	748	753
Slovenija	490	512	522	553	589	666	748	763	784
Zdr. Kraljestvo	1.161	1.207	1.313	1.196	1.054	1.123	1.110	1.223	1.264
Francija	1.252	1.236	1.267	1.301	1.329	1.344	1.365	1.412	1.430
Irski	1.238	1.293	1.432	1.462	1.462	1.462	1.462	1.462	1.462
Nizozemska	1.265	1.279	1.309	1.346	1.390	1.412	1.430	1.451	1.469
Belgija	1.210	1.234	1.271	1.323	1.388	1.388	1.429	1.458	1.502
Luksemburg	1.467	1.503	1.570	1.590	1.662	1.704	1.758	1.801	1.874

Opomba: * Za obdobje 2005-2012 so letni zneski izračunani kot povprečje obeh polletij (Eurostat objavlja minimalno plačo po polletjih; za prvo upoštevano stanje januarja, za drugo julija), za leto 2013 podatek za prvo polletje. Vir: Eurostat, objava 13. marec 2013.

V polovici članic se je minimalna plača ob znižanju gospodarske aktivnosti v času krize realno znižala. Slovenija močno odstopa z največjim realnim zvišanjem minimalne plače (ki je bilo v obdobju 2008–2012 skoraj 30-odstotno), z več kot 10 o. t. nižjo rastjo so nam sledile Slovaška, Latvija in Bolgarija, ki imajo bistveno nižjo minimalno plačo kot pri nas. V tem obdobju je od vseh treh članic beležila večje znižanje gospodarske aktivnosti kot Slovenija le Latvija, ki pa je v letu 2010 rahlo znižala tudi minimalno plačo. Zadnji dve leti se minimalna plača znižuje predvsem v Grčiji, ki od vseh članic odstopa z največjim znižanjem gospodarske aktivnosti in minimalne plače. V povsem nasprotno smer odstopa Poljska, ki je v celotnem obdobju krize beležila najvišjo gospodarsko rast, njena minimalna plača pa se je v tem obdobju realno znižala za skoraj 8 %.

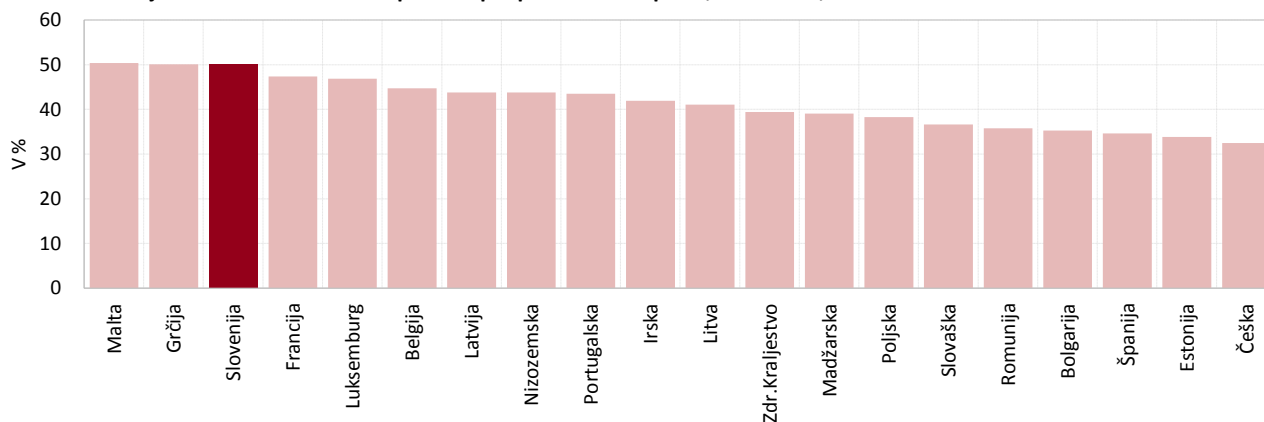
Slika 7: Rast minimalne plače in BDP v času krize (v %), članice EU

Vir: Eurostat, objava 13.marec 2013.

Razmerje med minimalno in povprečno bruto plačo⁹ se v članicah EU giblje med 33 % in 50 %, v Sloveniji je med najvišjimi. Na razmerje vpliva gibanje minimalne in povprečne plače, ki sta se v krizi po državah različno prilagajali (za gibanje slednje imamo na voljo zelo malo podatkov, le do leta 2010). V Latviji se je tako bruto plača na zaposlenega v obdobju 2009–2010 precej znižala (nominalno za 8,6 % glede na leto 2008), minimalna plača pa se je v letu 2009 povečala, kar je povečalo tudi razmerje med njima (s 36,2 % v letu 2008 na 42,2 % v letu 2010), nasprotno pa je v Romuniji leta 2010 zvišanje povprečne plače (za 2,9 %) in znižanje minimalne plače privedlo do znižanja razmerja za 1,0 o. t. V Sloveniji je bilo naraščanje razmerja v zadnjih desetih letih prekinjeno le v obdobju 2006–2008, od leta 2010 pa se je ponovno zelo povečalo (na 50,0 % v letu 2012).

Slika 8: Razmerje med minimalno bruto plačo in povprečno bruto plačo, članice EU, 2011-2012*

Opomba: * Povprečna bruto plača za dejavnosti B-S, SKD 2008. Za večino članic leto 2011. Za Latvijo, Luksemburg, Malto, Portugalsko, Slovenijo in Združeno Kraljestvo leto 2012, za Belgijo in Francijo leto 2010. Vir: Eurostat, objava 13.marec 2013.

III. Posledice dviga minimalne plače v Sloveniji

Dvig minimalne plače v Sloveniji je v preteklih treh letih pomembno prispeval k zvišanju plač, zmanjšanju deleža zaposlenih z nizkimi plačami, zmanjšanju plačne neenakosti, pa tudi poslabšanju stroškovne konkurenčnosti gospodarstva in izgubi delovnih mest. Pozitivni učinki dviga minimalne plače se kažejo zlasti v zmanjšanju plačne neenakosti. V letih 2010 in 2011, ko imamo na voljo zadnje podatke, se je zmanjšala po obeh kazalnikih, s katerima jo merimo, t. j. po Ginijevem in interdecilnem koeficientu (9. decil/1.decil). Delež zaposlenih z nizkimi plačami¹⁰ se je v letu 2010 prvič po letu 2005 zmanjšal (z 19,3 % na 17,9 %) in v letu 2011 ostal nespremenjen. To nas po podatkih zadnje vseevropske Ankete o strukturi plač (leto 2010) uvršča blizu povprečja EU-27 (17,0 %).

⁹ Povprečna bruto plača v dejavnostih industrije, gradbeništva in storitev, t. j. dejavnostih B-S po SKD 2008 oz. Nace Rev. 2.

¹⁰ Po metodologiji OECD so to tisti zaposleni, ki prejemajo plačo enako oz. nižjo od dveh tretjin mediane, t. j. v letu 2011 do višine 883 EUR.

Tabela 4: Kazalniki plačne neenakosti v Sloveniji, bruto plače, 2000-2011

	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011
Razmerje 9.decil/1.decil ¹	3,46	3,47	3,61	3,62	3,67	3,45	3,41
Razmerje mediana/1.decil ¹	1,70	1,67	1,73	1,74	1,74	1,68	1,67
Razmerje 9.decil/mediana ¹	2,04	2,08	2,08	2,08	2,11	2,06	2,05
Ginijev količnik ¹	0,294	0,290	0,292	0,279	0,283	0,271	0,268
Delež zaposlenih z nizkimi plačami, ¹ v %	17,4	17,0	18,5	19,0	19,3	17,9	17,9
Razmerje med najvišjo in najnižjo bruto plačo dejavnosti	1,85	2,32	2,46	2,38	2,32	2,25	2,19

Vir: SURS, preračuni UMAR. Opombi: ¹ Za obdobje 2008-2011 temeljijo preračuni na podatkih administrativnih virov, ki se nanašajo na celo leto, pred tem obdobjem pa na statističnem raziskovanju za mesec september tekočega leta.

V obdobju 2010–2012 je po naši oceni več kot polovica rasti povprečne bruto plače (preko 3 o. t. od 6,0 %) posledica dviga minimalne plače. Vpliv je bil največji v letu 2010 (2,2 o. t.), ko je večina delodajalcev relativno hitro prešla na izplačevanje zakonske višine minimalne plače,¹¹ postopnost dviga pa je tudi še v naslednjih dveh letih ustvarjala pritiske na rast plač, a je bil učinek v obeh letih le okrog pol odstotne točke. Dvig minimalne plače je zlasti v letu 2010 ustvarjal močan pritisk na stroške dela na enoto proizvoda in poslabšanje konkurenčnosti gospodarstva. Po naši oceni je na kratek rok zaradi dviga minimalne plače delo izgubilo okrog 7.000 oseb, na dolgi rok pa približno 18.000.¹² Rast minimalne plače lahko ustvarja nadaljnje pritiske v tej smeri, saj je njeno letošnje zvišanje (2,7 %) bistveno višje kot napoved letošnje rasti povprečne plače (0,3 %; Pomladanska napoved gospodarskih gibanj 2013,UMAR).

IV. Sklep

Ob enem največjih znižanj gospodarske aktivnosti v EU v času krize je Slovenija beležila največje zvišanje minimalne plače. To je sicer pozitivno vplivalo na znižanje plačne neenakosti in deleža zaposlenih z nizkimi plačami, predvsem pa je ustvarjalo velike pritiske na stroškovno konkurenčnost gospodarstva in izgubo delovnih mest. Upoštevanje vse v analizi navedene podatke in izračune, bi bilo najverjetneje treba razmisliti o spremembi ureditve minimalne plače, po kateri bi se lahko ostali makroekonomski kazalniki upoštevali ne le za povišanje minimalne plače za več, kot je znašala inflacija, ampak tudi za manj. Menimo, da bi bilo smiselno, da se v zakonu navedeni drugi kriteriji upoštevajo tako v primeru dobrih kot tudi slabih gospodarskih razmer. Ustreznost takšnega predloga potrjujejo trenutne razmere, ko: i) se je BDP v letih 2009–2012 močno skrčil, krčenje pa pričakujemo tudi v letu 2013, ii) so plače v letu 2012 v zasebnem sektorju stagnirale, v javnem se znižale, podobno pričakujemo tudi za letošnje leto, iii) se je zaposlenost v celotnem kriznem obdobju in tudi v lanskem letu zmanjšala, takšna pa so tudi pričakovanja za letos.

¹¹ Več o tem glej v EO 06/2010, Okvir 3: Minimalna plača po novem zakonu.

¹² Glej Delovni zvezek UMAR 3/2010 (Brezigar et al.: Ocena posledic dviga minimalne plače) in Ekonomski izzivi 2012 (Okvir 2: Vpliv dviga minimalne plače v letu 2010 na izgubo delovnih mest – Ažurirana ocena funkcije povpraševanja po delu in ocena vpliva dviga minimalne plače ali stroškov dela na zaposlenost).